

ЕВФЕМІЗМИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ – ІСТОРІЯ ПИТАННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ

На сьогоднішній день у мовознавстві існують різні інтерпретації терміну «евфемізм». Приміром, вітчизняною дослідницею О.О. Селівановою евфемізм тлумачиться як «стилістична фігура; навмисна заміна знака певного поняття описовим найменуванням або іншим знаком для усунення небажаних, надто різких, недостатньо ввічливих слів шляхом їхнього пом'якшення або шифрування через заборону на вживання деяких слів» [4, 144].

Активне вивчення евфемізмів у мовознавстві почалося лише з кінця дев'ятнадцятого століття, після того як німецький дослідник Г. Пауль виділив їх в своїй схемі семантичних змін поряд з метафорою і метонімією.

Явище евфемії в лінгвістиці традиційно пов'язують з явищем табу. Невипадково спочатку вивченням евфемізмів займалися етнографи, які досліджували проблематику табу в первісних спільнотах (Д. К. Зеленін, А. Мейє, Дж. Фрезер). Табування лексики у мовах різних народів земної кулі описано в одному з розділів фундаментального дослідження відомого англійського релігієзнавця й етнолога Дж. Фрезера «Золота гілка» [3, 49]. Згодом до досліджень табу долучилися й лінгвісти, зокрема, В. Гаверс, Л. Геделюс та інші. Так, базовою працею, яка висвітлює особливості німецьких евфемізмів та мовних табу, є монографія З. Лухтенберг під назвою «*Untersuchung zu Euphemismen in der deutschen Gegenwartssprache*» [2, 266].

Емоційним підґрунтям традиційних табу у первісних суспільствах було відчуття страху перед міфічними істотами, персоніфікованими явищами природи тощо, тоді як більшість слів-табу сучасного походження спираються на поняття і міркування морального характеру. Мовне табу обумовлене соціальними чинниками, а тому віддзеркалює специфіку культурного та соціального розвитку суспільства.

Табу має безпосередній вплив і на німецьку мову, відображаючи різноманітні процеси у житті суспільства: політичні, соціальні, історичні. Табуванню і подальшій евфемізації підлягають слова різних тематичних груп з багатьох причин (суспільство, мораль, політика, релігія, естетика, етика).

Склад евфемізмів німецької мови поповнюється за допомогою метафори (*der Pommepanzer* – товстун), метонімії (*das Bauchweh* – страх), літоти (*nicht wenig* – небагато; *genug getrunken haben* – бути сп'янілим); а також іншомовних запозичень (*die Hostess* замість *die Prostituierte* – повія, *Genitalien* замість *Geschlechtsorgane* – статеві органи) та перифразів (*der Versucher* – чорт, диявол).

Сфери використання евфемізмів обумовлюють їх розподіл: на сімейно-побутові (*Augenpflege betreiben* замість *schlafen*, *der Hirsch* замість *ein betrogener Ehemann*), соціально-моральні (*der Suizid* замість *der Selbstmord*, *andersherum* замість *homosexuell*), релігійні (*der Große Geist* замість *der Gott*), політичні (*bewaffneter Konflikt*, *Fehde*, *Gefecht* замість *der Krieg*, *herausfordernd* замість *schlimm*, *katastrophal*).

Однією з найчисельніших груп евфемізмів у німецькій мові є соціально-моральні евфемізми, що ґрунтуються на різних етичних нормах суспільства. Вони віддзеркалюють норми людської поведінки, традиції стосунків між людьми, розкривають духовний світ спільноти. У багатьох культурах до сфери табу традиційно належить явище смерті. Відтак замість прямого називання *Tod* чи *sterben* у німецькій мові нерідко використовуються метафори, на кшталт, *die Augen für immer schließen*, *einschlafen*, *entschlafen*, *dem Schöpfer gegenüberreten*, *über den Jordan gehen*, *heimgehen*, *scheiden* тощо.

Використання евфемізмів у сучасному світі може виконувати декілька функцій: а) уникання слів-табу із почуття такту, ввічливості, через бажання не скривдити, не образити співрозмовника; б) уникання слів-табу через релігійні, моральні міркування; в) уникання слів-

табу через суспільні норми та правила поведінки; г) уникання слів-табу та використання натомість загальних, багатозначних слів задля покращення рейтингу, іміджу мовця, для досягнення його власних цілей [1, 213].

Отже, вживання евфемізмів позитивно впливає на процес комунікації, допомагає уникнути конфліктів у суспільстві та демонструє ввічливість та прагнення до порозуміння, надає емоційній забарвленості спілкування позитивного відтінку. Склад евфемізмів постійно оновлюється, вони відображають світогляд і моральні цінності суспільства, допомагають збагнути специфіку мовної культури та етносвідомості.

Перспективи подальших лінгвістичних досліджень німецьких евфемізмів полягають у ґрунтовному аналізі структурно-семантичних і прагматичних особливостей евфемізмів сучасної німецької мови з різних сфер життя.

Список використаної літератури:

1. Курагіна Л. Евфемізми як форма реалізації мовних табу (на прикладі німецької мови) / Л. Курагіна // Науковий вісник Херсонського державного університету". Сер. : Лінгвістика. – 2011. – Вип. 15. – С. 209-213. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_2011_15_49.
2. Курагіна Л. П. Функціонування політичних табу у сучасній німецькій лінгвокультурі / Л. П. Курагіна // Мовні і концептуальні картини світу. – 2015. – Вип. 51. – С. 266-274. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2015_51_41.
3. Никитина И. Н. Эвфемия в зарубежной и отечественной лингвистике: история вопроса и перспектива исследования // Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева. – Сер. «Филология». – Тольятти, 2008. – № 1. – С. 49-64.
4. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.

Науковий керівник: викладач кафедри німецької філології Ришкова А.В.

D. Schischkowska

Nationale Bogdan-Chmelnytzkyj-Universität Tscherkassy

EINIGE BESONDERHEITEN IM VOKALISCHEN BEREICH DES BERLINER DIALEKTES

Die moderne deutsche Sprache existiert wie bekannt in drei Formen. Das sind zahlreiche Dialekte, Umgangssprache und Standardsprache. Die Dialekte sind die älteste Form der Sprache. Gerade aus Dialekte entwickelten sich mit der Zeit zwei andere Existenzformen des Deutschen. Dialekte unterscheiden sich von anderen Existenzformen in erster Linie dadurch, dass ihre Reichweite begrenzt ist. [1] Die Dialekte haben gemeinsame Charakteristika mit der Standardsprache und zugleich ihre eigene Spezifik [5].

Die Dialekte werden intensiv von deutschen Sprachwissenschaftlern untersucht, ukrainische Sprachforscher befassen sich dagegen nur in den letzten Jahrzehnten mit Erforschung der Mundarten an [4].

Im Mittelpunkt unserer Betrachtung stehen die Vokale des Berliner Dialektes. Mit Hilfe der Beobachtungsmethode, der auditiven Methode und der vergleichenden Methode sind einige Besonderheiten der Vokale dieses Dialektes festgestellt worden:

Der reduzierte Vokal [ə] wird vermieden, z.B.:

Berliner Dialekt (BD)

Hochdeutsch (HD)

abfah**rn**

abdreh**hn**

abfah**ren**

abdreh**en**

Die finale Kombination **-er** wird im Dialekt als [a] realisiert.

BD

aba

die Alta

HD

aber

die Alter (Freunde)

Im Berliner Dialekt entspricht langes e dem Diphthong ei im Hochdeutschen, z.B.:

BD	HD
heeßen	heißen
meen	mein
weenen	weinen

Oft wird der Vokal ausgelassen, z.B.:

BD	HD
'ne	eine
inne	in einer

Die langen Vokale a,u des Berliner Dialektes entsprechen dem Diphthong au, z.B.:

BD	HD
das Ooge	das Auge
gloobn	glauben
uff	auf
uff	aus

Im Berliner Dialekt beobachten wir entlabialisierte Entrundung der Vokale bzw. labialisierte Vokale im Vergleich zum Hochdeutsche, z.B.:

BD	HD
Atschees	Tschüss
oll	alt.

Die Ergebnisse der durchführenden Analyse zeigen, dass die Vokale des Berliner Dialektes bestimmte Unterschiede im Vergleich zu den hochdeutschen Vokalen aufweisen.

Literaturverzeichnis:

1. Göttert, K.-H. Alles außer Hochdeutsch. Berlin : Ullstein, 2011. 384 S.
2. Kuntsch, L. Deutsch – Land und Leute. Kiew : Заповіт, 1993. 373 S.
3. Sprechen Sie Berlinisch? Електронний ресурс. Режим доступу: www
4. Квіренко Л.О. Лінгвопрагматичні особливості берлінського діалекту. Автореф. канд. ...філол. наук: 10.02.04. Київ, 2012. 20 с.
5. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля - К, 2010. С. 132

Науковий керівник: доцент кафедри німецької філології, к. філол. н., доцент Поліщук Н. М.

А. Ю. Шмалюк

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ЖАРГОНІЗМИ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

У сучасній німецькій мові часто зустрічаються жаргонні слова. Це породжує в суспільстві своєрідну моду на жаргонізми. Деякі лінгвісти ставляться до жаргонізмів насторожено або неприязно, інші цілком схвалюють вживання «простих» слів і виразів [4, с. 21].

Вивчення різних мов і мовних рівнів показує, що для ХХІ століття не характерна стійка диференціація літературної мови і нелітературних сфер мови. І німецька мова не є тут винятком. У ній теж спостерігається взаємовплив нормативної мови, розмовного просторіччя і соціальних діалектів. Серед соціальних діалектів в сучасній німецькій мові велику роль відіграє молодіжний жаргон, традиційно іменованій молодіжною мовою (Jugendsprache) [5, с. 33].

Слово «жаргон» прийшло з французької мови, де спочатку означало «щебетання, балаканину, незрозумілу мову» [3, с. 89]. Жаргонна лексика – це експресивно забарвлені слова, якими позначаються загальновідомі поняття у вузькому, соціально обмеженому колі людей [2, с. 43].